

IHMISOIKEUSKESKUS
MÄNNISKORÄTTSCENTRET
HUMAN RIGHTS CENTRE

IHMISOIKEUSKESKUS

Toimintasuunnitelma 2023

IHMISOIKEUSKESKUS
TOIMINTASUUNNITELMA VUODELLE 2023

Hyväksytty ihmisoikeusvaltuuskunnan kokouksessa
12.12.2022

Johdanto	4
Ihmisoikeuskeskuksen toiminnan päälinjat	5
1. Perus- ja ihmisoikeuksien sekä oikeusvaltioperiaatteen toteutumisen seuranta ja edistäminen	5
Perus- ja ihmisoikeuksien tila Suomessa	5
Ihmisoikeussopimusten ja oikeusvaltioperiaatteen täytäntöönpanon seuranta ja edistäminen	5
Ihmisoikeuskoulutus sekä koulutuksen ja tutkimuksen edistäminen	6
2. Viestintä ja vaikuttamistyö ihmisoikeuksien edistämisen keinona	7
3. Ikääntyneiden, vammaisten ja muiden haavoittuvuuden riskissä olevien ryhmien oikeudet	8
Oikeudellisen näkökulman vahvistaminen	8
Osallisuuden vahvistaminen	8
Seuranta ja vammaistutkimuksen ja ikääntyvien oikeuksien tietopohjan vahvistaminen	9
YK:n vammaisyleissopimuksen velvoitteiden toteutumisen ja ikääntyneitä koskevan kansainvälisen sääntelyn kehittymisen seuranta ja edistäminen	9
4. Nuorten asiantuntijoiden ohjelma	10
5. Ihmisoikeusvaltuuskunnan toiminta ja muu yhteistyö	11
6. Osallistuminen kansainväliseen ja eurooppalaiseen yhteistyöhön	12

Johdanto

Toimintaympäristö

Ihmisoikeuskeskuksen toiminta- ja taloussuunnitelmassa vuosille 2023–2026 kuvataan toimintaympäristön muutosta ja keskuksen toiminnan kehittämistä ja painopisteitä.

Toimintaympäristön muutoksesta nousee esille erityisesti teknologian nopean kehityksen vaikutukset, perus- ja ihmisoikeuksiin ja oikeusvaltioon kohdistuvat haasteet Euroopassa ja Covid-19-pandemian seuraukset. Uutena tekijänä on kuvattu turvallisuusympäristön merkittävää muutosta.

Vuoden 2022 helmikuussa Euroopan turvallisuusympäristö muuttui nopeasti ja dramaattisesti Venäjän hyökättyä Ukrainaan. Keväällä Suomi haki samaan aikaan Ruotsin kanssa NATO:n jäseneksi. Turvallisuus ja valmistautuminen kriiseihin on tässä tilanteessa vahvasti esillä kaikessa viranomaistoiminnassa ja poliittisessa keskustelussa. Myös perus- ja ihmisoikeustoimijoiden pitää huomioida entistä enemmän turvallisuuteen liittyvät kysymykset ja niiden ihmisoikeusvaikutukset. Ennakointi ja valmistautuminen on otettava huomioon ihmisoikeus- ja oikeusvaltiokysymyksissä.

Yhteiskunnan resilienssiä on vahvistettava kaikin tavoin, ja itsenäisillä ja riippumattomilla ihmisoikeusviranomaisilla ja kansalaisyhteiskunnalla on siinä merkittävä rooli. Ihmisoikeuksien turvaaminen on osa kokonaisturvallisuutta. Poikkeustilanteissa perus- ja ihmisoikeuksia voidaan tietyin edellytyksin rajoittaa tai niistä voidaan poiketa. On kuitenkin olemassa myös ehdottomia ihmisoikeuksia, joista ei missään olosuhteissa voida poiketa, ei edes kansalliseen turvallisuuteen vedoten.

Riippumaton ja tehokas oikeuslaitos ja hyvä hallinto ovat oikeusvaltion ja turvallisen yhteiskunnan toteutumisen takeita. Näiden lisäksi tarvitaan itsenäisiä ja riippumattomia perus- ja ihmisoikeustoimijoita, joilla on selkeä toimivalta ja jotka ovat mahdollisimman saavutettavia.

Ihmisoikeuskeskus

Ihmisoikeuskeskuksen vuoden 2023 talousarvio on 1 072 000 euroa, josta palkkamenot ovat 851 000 euroa ja toimintamenot 221 000 euroa. Vuoden 2023 talousarvioon sisältyy määräraha palkkamenoihin uuden vakituisen viran perustamiseksi. Virka kohdennetaan viestintään, ja rekrytointi käynnistyy heti vuoden alussa. Toimintamenojen osalta asiantuntija-tutkimuspalvelut, ulkopuolisten palkkiot sekä matka-, käännös- ja tulkkaukset ovat suurimmat kuluerät.

Vuonna 2023 Ihmisoikeuskeskuksessa on 10 henkilötyövuotta, joista vakituisia virkoja kahdeksan (johtaja, kuusi asiantuntijaa ja hallintoassistentti) ja kaksi määräaikaista nuoremman asiantuntijan virkasuhdetta. Lisäksi hankkeisiin voidaan tarvittaessa palkata asiantuntijoita määräaikaisiin virkasuhteisiin tai toimeksiantona.

Ihmisoikeuskeskus on hallinnollisesti eduskunnan oikeusasiamiehen kanslian yhteydessä mutta toiminnallisesti täysin itsenäinen ja riippumaton. Sen toimitilat sijaitsevat eduskunnan C- ja D-talossa. Tiloissa on työpisteet yhdeksälle henkilölle. Ihmisoikeuskeskus saa toimitilat, laitteet sekä osan palveluista eduskunnan kanslialta ja eduskunnan oikeusasiamiehen kanslialta.

Ihmisoikeuskeskuksen toiminnan päälinjat

1. Perus- ja ihmisoikeuksien sekä oikeusvaltioperiaatteen toteutumisen seuranta ja edistäminen

Perus- ja ihmisoikeuksien tila Suomessa

Ihmisoikeuskeskus kehittää ja ylläpitää omaa ajantasaista seurantatietopohjaa perus- ja ihmisoikeuksien ja oikeusvaltion tilasta Suomessa yleisesti ja erityisesti vammaisten oikeuksien sekä muiden painopisteeksi valittujen teemojen osalta. Työssä käytetään apuna omaa seuranta-työkalua (LEMPI). Seurantaa tekevät kaikki keskuksen ihmisoikeusasiantuntijat sovitun työnjaon mukaisesti. Seurantatiimi koordinoi seurantaa ja raportointia.

Kootun tiedon perusteella arvioidaan ihmisoikeuksien toteutumista Suomessa ja pyritään edistämään ihmisoikeuksien toteutumista eri tavoin. Seurantatietoa hyödynnetään vuosiraporttiin, kansainvälisille sopimusvalvontaelimille annettavissa raporteissa, lausuntoihin sekä taustaineistona muussa työssä.

Ihmisoikeuskeskus seuraa uusia ja nousevia perus- ja ihmisoikeusteemoja. Ilmastonmuutoksen, digitalisaation ja tekoälyn ihmisoikeusvaikutusten ohella kiinnitetään entistä enemmän huomioita turvallisuuteen liittyviin ajankohtaisiin ihmisoikeuskysymyksiin. Näissä asioissa tehdään yhteistyötä muiden kansallisten toimijoiden kanssa, myös kansainvälisesti muun muassa EU:n perusoikeusviraston (FRA) kanssa. NATO-jäsenyyden ja jäsenyydensä prosessin tuomat velvollisuudet ja mahdollisuudet ja niiden vaikutukset Suomen ihmisoikeuspolitiikkaan otetaan mukaan tarkasteluun.

Ihmisoikeuskeskus tekee omia selvityksiä ajankohtaisista ja tärkeistä aiheista:

- Vuoden 2023 alkupuolella julkaistaan selvitys maahantulosäännösten kiertämistä koskevasta oikeuskäytännöstä. Selvityksen tavoitteena on vaikuttaa osaltaan siihen, että ulkomaalaislain kokonaisuudistuksessa huomioidaan kattavasti perus- ja ihmisoikeudet sekä oikeusvaltioperiaate.
- Huhtikuussa julkaistaan selvitys ihmisoikeuksien ennakoinnista ja resilienssistä, jonka tekemiseen hyödynnetään paitsi Ihmisoikeuskeskuksen myös Ihmisoikeuskeskuksen ihmisoikeusvaltuuskunnan ja ulkopuolisten asiantuntijoiden osaamista.
- Vuoden loppupuolella valmistuu selvitys ilmastonmuutoksen ihmisoikeusvaikutuksista.

Ihmisoikeussopimusten ja oikeusvaltioperiaatteen täytäntöönpanon seuranta ja edistäminen

Ihmisoikeuskeskus jakaa tietoa kansainvälisistä ihmisoikeussopimuksista ja oikeusvaltiota koskevista sopimuksista ja mekanismeista, sopimusvalvontaelinten yleiskommenteista ja Suomea koskevista suosituksista ja kantelu- ja valitusratkaisuksista. Ihmisoikeuskeskus tekee ja pitää ajan

tasalla suosituskoosteita eri teemoista ja analysoi suositusten vaikutusta Suomessa. Esimerkiksi useita Euroopan sosiaalisten oikeuksien komitean ratkaisuja on erityistarkastelussa jo toistuvasti. Eri komiteoiden lisäksi Ihmisoikeuskeskus seuraa erityisesti Euroopan ihmisoikeustuomioistuimen ratkaisuja ja niiden täytäntöönpanoa.

Suositusten ja ratkaisujen täytäntöönpanoa ja vaikuttavuutta vahvistetaan kiinnittämällä kansallisten täytäntöönpanoviranomaisten ja kansainvälisten valvontaviranomaisten huomiota ongelmakohtiin ja herättämällä niistä keskustelua poliittisten päättäjien keskuudessa.

Ihmisoikeuskeskus osallistuu aktiivisesti YK:n ja Euroopan neuvoston määräaikaisraportointiprosesseihin sekä tiedottaa Suomen saamista suosituksista ja hyödyntää niitä seurantatyössään. Vuoden 2023 aikana:

- Hallitus ilmoittaa YK:n ihmisoikeusneuvoston määräaikaisessa vertaistarkastelussa (UPR) vuonna 2022 saamiensa suositusten hyväksymisestä.
- Ihmisoikeuskeskus pitää puheenvuoron Suomen UPR-tarkastelun loppuraportin hyväksymisen yhteydessä YK:n ihmisoikeusneuvoston 52. istunnossa
- Suomen saamien UPR-suositusten toimeenpanon seuranta käynnistyy.
- Hallituksen raportit YK:n lapsen oikeuksien sopimuksen (CRC) ja YK:n vammaisyleissopimuksen (CRPD) täytäntöönpanosta ovat komiteoiden käsittelyssä.
- Myös useiden Euroopan neuvoston ihmisoikeussopimusten raportointikierrokset ovat aktiivivaiheessa.

Ihmisoikeuskeskus edistää kansallisten itsenäisten ja riippumattomien perus- ja ihmisoikeusviranomaisten ja kansalaisjärjestöjen osallistumista kansainväliseen määräaikaisraportointiin, jotta raportointiprosessiin voidaan saada aikaisempaa

kattavampi tietopohja ja siten kohdennettumpia suosituksia Suomelle. Keskus jakaa tietoa raportointien aikatauluista ja menettelytavoista, laatii raportoinneista koulutusmateriaalia ja tarjoaa kohdennettua koulutusta.

Ihmisoikeuskoulutus sekä koulutuksen ja tutkimuksen edistäminen

Vuoden 2023 aikana tehdään koulutusaineistoa oikeussuojan keinoista hyödyntäen Ihmisoikeuskeskuksen selvitystä kansallisista perus- ja ihmisoikeustoimijoista (2022). Ihmisoikeuskeskuksen luentosarjaa päivitetään ja alkuperäiskansaoikeuksia koskeva koulutus julkaistaan. Näiden lisäksi tehdään koulutuskokonaisuus seurannasta itsenäisten ja riippumattomien viranomaisten ja kansalaisjärjestöjen seurantatyön tukemiseksi.

Ihmisoikeuskeskus jatkaa yhteistyötä perus- ja ihmisoikeustutkimusta ja oikeusvaltiotutkimusta tekevien tutkimuslaitosten ja tutkijoiden kanssa. Keskus osallistuu muun muassa tutkimushankkeiden ohjaus- ja sidosryhmiin, osallistuu seminaareihin ja kuulemisiin ja hyödyntää tutkimustuloksia omassa toiminnassa sekä välittää niitä eteenpäin muille tiedoa tarvitseville. Ihmisoikeuskeskus osallistuu keväällä 2023 asiantuntijaroolissa yritysvastuuverkosto FIBS:n ja Reilun kaupan selvitykseen suomalaisyritysten yritysvastuusta.

2. Viestintä ja vaikuttamistyö ihmisoikeuksien edistämisen keinona

Vuoden tärkein vaikuttamistyö kohdistuu uuteen hallitusohjelmaan, jotta perus- ja ihmisoikeudet huomioidaan siinä kattavasti. Hallitusohjelma-vaikuttamisen yksi kärjistä on Ihmisoikeuskeskuksen perus- ja ihmisoikeustoimijoita koskevan selvityksen (2022) suositusten saaminen hallitusohjelmaan, ja erityisesti Ihmisoikeuskeskuksen ja Suomen kansallisen ihmisoikeusinstituution vahvistamiseen liittyvät suositukset.

- Vahvistetaan keskuksen viestintää ja vaikuttamistyötä rekrytoimalla viestinnän ja vaikuttamistyön tiimiin vakituinen viestintäasiantuntija.
- Kehitetään viestinnän ja vaikuttamistyön prosesseja ja otetaan viestinnän ja vaikuttamistyön suunnittelu mukaan kaikkien toimintaan alusta alkaen. Jatketaan viestinnän ja vaikuttamistyön seurannan kehittämistä Ihmisoikeuskeskuksen työn vaikuttavuuden arvioimiseksi ja edistämiseksi.
- Kehitetään henkilöstön viestintätaitoja ja osaamista vuonna 2022 tehdyn kartoituksen pohjalta järjestämällä muun muassa esiintymiskoulutusta, mediakoulusta ja Erätauko-koulutusta. Aloitetaan dialogit ajankohtaisista ihmisoikeuskysymyksistä Erätauko-metodilla.
- Kiinnitetään huomiota viestinnän lähesyttävyyteen, saavutettavuuteen ja esteettömyyteen, jotta tavoitetaan mahdollisimman hyvin erilaisia kohderyhmiä.

- Kehitetään kohdennettua viestintää nuorille Nuorten asiantuntijoiden ohjelmassa kertyneen kokemuksen pohjalta. Lisäksi suunnataan viestintää muun muassa turvallisuudesta vastaaville toimijoille.
- Hyödynnetään keskuksen sijaintia tarjoamalla tietoa eduskunnalle ajankohtaisista perus- ja ihmisoikeuskysymyksistä sekä lisätään eduskunnan tietoisuutta Ihmisoikeuskeskuksen työstä ja ihmisoikeuksista.

Vuonna 2023 järjestettäviä tilaisuuksia:

- Keväällä järjestetään työpaja ihmisoikeusvaltuuskunnalle ihmisoikeuksien ennakoinnista ja resilienssistä tehtävään selvitykseen liittyen.
- Järjestetään yhdessä Kuntaliiton, Turun kaupungin, Åbo Akademin ihmisoikeusinstituutin ja ulkoministeriön kanssa Euroopan neuvoston Ihmisoikeuspäivä 4.5.2023 Turussa.
- Loppukeväästä pidetään koko päivän kestävä nuorten ihmisoikeustapahtuma, jossa nostetaan esille erilaisia nuoria kiinnostavia ihmisoikeuskysymyksiä.
- Kesäkuussa järjestetään Itä-Suomen yliopiston Hyvinvointioikeuden keskuksen kanssa seminaari haavoittuvassa asemassa olevia ihmisiä koskevasta tutkimuksesta ja siihen liittyvistä osallisuutta parantavista tutkimusmenetelmistä.

3. Ikääntyneiden, vammaisten ja muiden haavoittuvuuden riskissä olevien ryhmien oikeudet

Suomen kansalliselle ihmisoikeusinstituutiolle (Ihmisoikeuskeskus, sen ihmisoikeusvaltuuskunta ja eduskunnan oikeusasiamies) on säädetty kun-kin lakisääteisten tehtävien mukaisesti edistää, suojella ja seurata YK:n vammaisten henkilöiden oikeuksien yleissopimuksen täytäntöönpanoa.

Ihmisoikeuskeskuksessa alkoi keväällä 2019 työ ikääntyneiden henkilöiden oikeuksi-
en edistämiseksi omana painopistealueenaan. Lisäksi seurataan muiden haavoittuvuuden riskissä olevien ryhmien ja ihmisten oikeuksi-
en toteutumista. Näihin kuuluvat muun muasa psykiatriset potilaat ja lastensuojelulapset.

Oikeudellisen näkökulman vahvistaminen

- Lisätään tietoisuutta vammaisten henki-
löiden ja ikääntyvien perus- ja ihmisoikeuksista ja erityisesti itsemääräämisoikeudesta
  - kehittämällä Ihmisoikeuskeskuksen vammaisten henkilöiden itsemääräämisoikeuden vahvistamiseksi laatimaa työkalua saadun palautteen ja omien havaintojen pohjalta
  - levittämällä tietoa ikääntyneiden itsemääräämisoikeudesta viestimällä uusista sitä koskevista verkkosisällöistä ja tekemällä yhteistyötä esimerkiksi THL:n ja sosiaali- ja terveysministeriön kanssa.
- Lisätään tietoisuutta ikääntyneiden vähemmistöihin ja alkuperäiskansoihin kuuluvien ihmisten oikeuksista viestimällä heidän oikeuksiaan käsittelevistä uusista verkkosisällöistä ja tekemällä yhteistyötä muun muassa järjestöjen kanssa.

- Vahvistetaan lainsäädännön ja muun sääntelyn perus- ja ihmisoikeuksien mukaisuutta ja tehdään aloitteita ja lausuntoja niiden kehittämiseksi. Osallistutaan asiantuntijana asiakkaan ja potilaan itsemääräämisoikeuden vahvistamisen seurantaryhmään.
- Selvitetään hyvinvointialueiden suunnitelmia ikääntyneiden oikeuksien huomiomisessa lähettämällä niille kysely, joka pohjautuu muun muassa YK:n ikääntyvien oikeuksien asiantuntijan antamiin suosituksiin.
- Arvioidaan hoiva-alan yritysvastuusta tehdyn selvityksen pohjalta vaihtoehtoja jatkotoimenpiteille.

Osallisuuden vahvistaminen

- Seurataan ja edistetään vammaisten ja ikääntyneiden henkilöiden täysimääräistä osallistamista heitä koskevassa päätöksenteossa.
- Kehitetään uusia toimintatapoja osallisuuden lisäämiseksi yhteistyössä vammaisten ihmisoikeuskomitean (VIOK) ja ikääntyneiden oikeuksien jaoston (IJA) kanssa.
- Osallistetaan VIOK:aa ja IJA:a Ihmisoikeuskeskuksen ja oikeusasiamiehen toimintaan ja kytetään komitean työ tiiviimmin ihmisoikeusvaltuuskunnan toimintaan.

Seuranta ja vammaistutkimuksen ja ikääntyvien oikeuksien tietopohjan vahvistaminen

- Kirkastetaan Ihmisoikeuskeskuksen roolia ja parhaita vaikuttamismahdollisuuksia tutkimuskentällä.
  - Edistetään YK:n vammaisyleissopimuksen tarpeisiin vastaavaa vammaistutkimusta ja tiedonkeruuta yhteistyössä tutkimuslaitosten ja järjestöjen kanssa.
  - Kehitetään ja systematisoidaan omaa vammaisten, ikääntyneiden ja muiden haavoittuvuuden riskissä olevien henkilöiden oikeuksien seurantatyötä ja analysoidaan seurannassa kerättyä tietoa. Identifioidaan seurannassa tietoaaukkoja ja suunnitellaan vaikuttamistoimia ja selvityksiä niiden kattamiseksi.
  - Edistetään ikäihmisten oikeuksiin liittyvää oikeusperustaista keskustelua, tutkimusta ja tutkimustiedon hyödyntämistä tekemällä yhteistyötä eri tutkimuslaitosten ja tutkijoiden kanssa. Osallistutaan ikääntyneiden pääsyä oikeuksiin tutkivaan hankkeeseen, jossa ovat mukana KRIMO, Itä-Suomen yliopisto ja Tampereen yliopisto. Osallistutaan Itä-Suomen yliopiston SOLDEX-hankkeen ohjausryhmään. Hankkeessa tutkitaan vanhuusiän syrjäytymistä kotihoidossa.
  - Huomioidaan oikeuksien toteutumisen seurannassa ja edistämisessä ihmisten moninaisuus, esimerkiksi saamelaiset, romanit, vieraskieliset ja maahanmuuttajat ja seksuaali- ja sukupuolivähemmistöt sekä erilaiset moniperusteisen syrjinnän muodot.
- Tehdään tiivistä yhteistyötä etenkin eduskunnan oikeusasiamiehen kanssa ja myös yhdenvertaisuusvaltuutetun ja vanhusasiavaltuutetun kanssa vammaisten oikeuksien ja ikääntyneiden oikeuksien edistämiseksi.

YK:n vammaisyleissopimuksen veloitteiden toteutumisen ja ikääntyneitä koskevan kansainvälisen sääntelyn kehittämisen seuranta ja edistäminen

- Osallistutaan YK:n vammaisyleissopimuksen osapuolikokoukseen YK:ssa New Yorkissa kesäkuussa 2023.
- Valmistellaan lausunto YK:n vammaiskomitean Pre-Sessional Working Groupille syksyllä 2023. Valmisteluun osallistetaan vammaisten ihmisoikeuskomitea (VIOK) ja muita sidosryhmiä.
- Käännätetään osa YK:n vammaiskomitean yleiskommenteista vammaisyleissopimuksesta ja viestitään niistä.
- Osallistutaan YK:n Open-ended Working Group on Ageing (OEWGA) -työryhmän vuosittaiseen kokoukseen huhtikuussa. Jatketaan yhteistyötä YK:n ikääntyvien oikeuksien asiantuntijan Claudia Mahlerin kanssa. Levitetään tietoa Mahlerin Suomea koskevasta raportista muun muassa järjestämällä pyöreän pöydän tilaisuus viranomaisille sekä raporttiin tietoja antaneille järjestöille ja tutkijoille.

4. Nuorten asiantuntijoiden ohjelma

Vuonna 2022 käynnistettiin Nuorten asiantuntijoiden ohjelma, jossa kaksi nuorta asiantuntijaa rekrytoitiin 18 kuukautta kestävään virkasuhteeseen kehittämään omaa perus- ja ihmisoikeusosaamistaan. Ohjelmalla on pystytty merkittävästi lisäämään nuorten näkökulmaa keskuksen toiminnassa. Perus- ja ihmisoikeusosaamisen, eri ihmisoikeusteemojen ja nuorten näkökulman lisäksi ohjelmassa on painotettu ensimmäisellä kierroksella erityisesti vammaisten henkilöiden oikeuksia ja viestintää.

Vuonna 2023 Nuorten asiantuntijoiden ohjelmassa:

- Vahvistetaan nuoria kiinnostavien ihmisoikeuskysymysten näkyvyyttä erityisesti Instagramissa mutta myös muilla so-mealustoilla ja julkisessa keskustelussa. Tehdään pienimuotoisia viestintäkampanjoita nuoria kiinnostavista ihmisoikeusteemoista.
- Järjestetään nuorten tapaamisia, joissa keskustellaan ihmisoikeuksista nuorten näkökulmasta. Tapaamisissa kerätään tietoa siitä, mitä ihmisoikeusongelmia nuoret havaitsevat ja mitä nuoret toivoisivat ihmisoikeustoimijoilta ja poliittisilta päättäjiltä.
- Kootaan ensimmäisen Nuorten ohjelman kauden perusteella katsaus nuorista ja ihmisoikeuksista. Katsauksessa käydään läpi kauden aikana kertynyttä tietoa nuorten ihmisoikeustilanteesta ja nuorten näkemyksistä ihmisoikeuksista sekä tarkastellaan lähemmin nuorten osallisuutta ihmisoikeuskeskustelussa sekä sitä, miten näitä teemoja voisi jatkossa vahvistaa Ihmisoikeuskeskuksen toiminnassa ja yleisesti.
- Rekrytoidaan seuraavaan syksyllä 2023 alkavaan Nuorten ohjelmaan kolme nuorempaa asiantuntijaa.

5. Ihmisoikeusvaltuuskunnan toiminta ja muu yhteistyö

Ihmisoikeusvaltuuskunta on Ihmisoikeuskeskuksen kansallinen yhteistyöelin. Nykyisen valtuuskunnan toimikausi on 2020-2024. Valtuuskunta kokoontuu vuonna 2023 noin neljä kertaa. Ihmisoikeusvaltuuskunnan lisäksi keskus tekee tiivistä yhteistyötä useiden kansallisten ja kansainvälisten toimijoiden kanssa.

- Kehitetään ihmisoikeusvaltuuskunnan työtä entistä osallistavammaksi, keskus-televammaksi ja vaikuttavammaksi ja tuetaan sen lakisääteisten tehtävien toteuttamista. Esitellään Ihmisoikeuskeskuksen toimintasuunnitelma ja toimintakertomus valtuuskunnalle sen hyväksyttäväksi.
- Valmistellaan ja esitellään ihmisoikeusvaltuuskunnan hyväksyttäväksi huolella perusteltuja kannanottoja ajankohtaisiin perus- ja ihmisoikeuskysymyksiin vaikuttamiseksi.
- Edistetään oikeusvaltion ja perus- ja ihmisoikeuksien toteutumista kevään 2023 eduskuntavaalien ja sitä seuraavien hallitusohjelmaneuvoittelujen aikana tarjoamalla ajantasaista tutkimukseen perustuvaa tietoa ja suosituksia.
- Tehdään suunnitelmallista yhteistyötä perus- ja ihmisoikeuksien seuraamiseksi ja edistämiseksi kotimaassa huomioiden myös alueellinen taso ja paikallistaso. Tehdään sidosryhmäanalyysi, jonka avulla voidaan entisestään kehittää ja suunnitella tuloksellista sidosryhmäyhteistyötä.
- Hyödynnetään vuonna 2022 julkaistua Ihmisoikeuskeskuksen selvitystä itsenäisistä ja riippumattomista perus- ja ihmisoikeusviranomaistoimijoista niiden keskinäisen yhteistyön kehittämisessä.
- Tehdään yhteistyötä ihmisoikeus-, oikeusvaltio- ja demokraatiakysymyksissä muun muassa Oikeusvaltiokeskuksen ja Kriisinhallintakeskuksen kanssa.

6. Osallistuminen kansainväliseen ja eurooppalaiseen yhteistyöhön

Ihmisoikeuskeskus edustaa pääsääntöisesti Suomen kansallista ihmisoikeusinstituutiota kansainvälisessä ja eurooppalaisessa yhteistyössä ja kansainvälisillä foorumeilla. Suomen kansallisella instituutiolla on GANHRI:n (kansallisten ihmisoikeusinstituutioiden globaaliverkoston) ja YK:n myöntämä korkein A-status, joka antaa Suomen kansalliselle ihmisoikeusinstituutiolle osallistumis- ja puheoikeudet YK:n ihmisoikeusneuvostossa ja sen eri ihmisoikeustoimielimissä ja prosesseissa. Ihmisoikeuskeskus toimii aktiivisesti myös ENNHRI:ssä (kansallisten ihmisoikeusinstituutioiden Euroopan verkosto) ja GANHRI:ssa.

- Suomen vuoden 2022 alkanut jäsenyys YK:n ihmisoikeusneuvostossa on keskeinen foorumi Suomen harjoittamaan kansainväliseen ihmisoikeuspolitiikkaan. Ihmisoikeuskeskus seuraa ihmisoikeusneuvoston istuntojen agendaa ja Suomen toimintaa neuvostossa ja osallistuu aktiivisesti ihmisoikeusneuvoston toimintaan kansallisen ihmisoikeusinstituution edustajana.
- Kansainvälisen ihmisoikeuspolitiikan seurannan ja vaikuttamisen yhtenä painopisteenä jatketaan ulkoministeriön ihmisoikeuspuolustajia koskevien ohjeiden toimeenpanon seurantaa ja vaikutetaan niiden tehokkaaseen hyödyntämiseen ja puolustajille suunnattavan tuen kehittämiseen ihmisoikeusvaltuuskunnan kannanoton pohjalta. Seurataan humanitaarisen viisumin valmistelun etenemistä.
- Seurataan Suomen toimintaa ihmisoikeuspuolustajien osalta YK:n ihmisoikeusneuvostossa samoin kuin Euroopan neuvostossa, ETYJ:ssä ja EU:ssa.
- Ihmisoikeuskeskuksen johtaja on toiminut maaliskuusta 2022 alkaen ENNHRI:n hallituksen puheenjohtajana ja GANHRI:n hallituksen jäsenenä. Puheenjohtaja vastaa verkoston strategisesta johtamisesta ja toimii verkoston pääasiallisena edustajana kansainvälisillä ja eurooppalaisilla foorumeilla.
- Ihmisoikeuskeskuksen asiantuntija johtaa ENNHRI:n oikeudellista työryhmää, jossa jäseninstituutiot vaihtavat kokemuksia ja edistävät osaamistaan oikeudellisissa kysymyksissä. Työryhmä muun muassa toimittaa Euroopan ihmisoikeustuomioistuimelle vertailevaa tietoa sivuväliintuloissa.
- Ihmisoikeuskeskus on aktiivinen ikään-tyneitä ja vammaisia henkilöitä sekä yritysten ihmisoikeusvastuuta koskevissa ENNHRI:n työryhmissä ja seuraa maahanmuuttoon, ilmasto- ja ympäristökysymyksiin sekä perus- ja ihmisoikeusviestintään keskittyvien työryhmien työtä.

- Ihmisoikeuskeskus jatkaa alueellista ja kahdenvälistä yhteistyötä muiden kansallisten ihmisoikeusinstituutioiden kanssa ja Pohjoismaiden ja Baltian maiden kansallisten ihmisoikeusinstituutioiden kanssa. Yhteistyössä ENNHRI:n kanssa tuetaan myös vaikeassa tilanteessa olevia kansallisia instituutioita, kuten Ukrainan ja Kosovon instituutioita.
- Ihmisoikeuskeskus jatkaa yhteistyötä EU:n perusoikeusviraston (FRA) kanssa perusoikeuslottuvuuden ja oikeusvaltioperiaatteen vahvistamiseksi ja EU:n perusoikeuskirjan soveltamisen edistämiseksi kansallisesti.
- Ihmisoikeuskeskus jatkaa tiivistä yhteistyötä myös Euroopan neuvoston, YK:n ja ETYJ:n ihmisoikeuksia ja oikeusvaltiota käsittelevien toimielinten kanssa sekä kahdenkeskisesti että ENNHRI:n ja GANHRI:n jäsenenä.

Kansainvälisiä tapahtumia vuonna 2023:

- GANHRI:n vuosikokous Genevessä 14.–16.3. ja sen yhteydessä ENNHRI:n yleiskokous.
- GANHRI:n International Conference (tee-man prevention of torture) loka-marraskuun vaihteessa.
- ENNHRI:n yleiskokous marraskuussa.
- ENNHRI:n 10-vuotisjuhlavuoteen ja Pariisin periaatteiden 30-vuotisjuhlavuoteen liittyviä tilaisuuksia.

IHMISOIKEUSKESKUS
MÄNNISKORÄTTSCENTRET
HUMAN RIGHTS CENTRE

00102 Eduskunta, Helsinki
www.ihmisoikeuskeskus.fi

00102 Riksdagen, Helsingfors
www.manniskorattscentret.fi